HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א] לבזבזין או בשלא חיפה את לבזבזין ואמר ליה [א]לא שנא ציפוי עומד ולא שנא ציפוי שאינו עומד לא שנא חיפה את לבזבזין ולא שנא לא חיפה לבזבזין וכי תימא עצי שיטים חשיבי ולא בטלי הניחא לריש לקיש דאמר לא שנו אלא בכלי אכסלגוס הבאים ממדינת הים אבל כלי מסמס חשיבי ולא בטלי שפיר אלא לרבי יוחנן [ב]דאמר כלי מסמס נמי בטלי מאי איכא למימר שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ שנאמר [1]המזבח עץ שלש אמות גבוה ארכו שתים אמות א)ומקצעות לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' ב)פתח במזבח וסיים בשולחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו ב] של אדם מכפר עליו: ארבע סניפין של זהב היו שם [וכו']: מנא הני מילי אמר רב קטינא אמר קרא [2]ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו [ג]קערותיו אלו דפוסין כפותיו אלו בזיכין קשותיו אלו סניפין ומנקיותיו אלו קנים אשר יסך בהן שמסככין בהן את הלחם מותיב רבא לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחות את השבת ואי סלקא דעתך דאורייתא אמאי אין דוחות את השבת ג)הדר אמר רבא לאו מילתא הוא דאמרי ד)דתנן כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מערב שבת אינו דוחה את השבת והני נמי אפשר דלא דחי ג] שבת עלייהו טעמא מאי דלא ליעפש לחם ד] בכי האי שיעורא לא מיעפש כדתניא [ד]כיצד ה] נכנס מערב שבת ושמטן ומניחן לארכו של שולחן ו] ומוצאי שבת נכנס מגביה ראשיה של חלה ומכנים קנה תחתיה וחוזר ומגביה ראשיה של חלה ומכנים קנה תחתיה [ה]ארבעה חלות צריכות שלשה קנים העליונה אינה צריכה אלא שנים לפי שאין עליה משאוי התחתונה אינה צריכה כל עיקר לפי שמונחת על טהרו ז] של שולחן ה)תנן התם רבי מאיר אומר כל אמות שהיו במקדש בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד רבי יהודה אומר [ו]אמת בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [3]ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח

וחיק

ח] **לבזבזין.** שפה סביב לשולחן והיא מסגרת: **וכי תימא עצי שיטין.** דשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ציפוי אי לאו דמגביהין אותן: **לא שנו.** דגבי חיפן בשיש דאזלינן בתר ציפוי אלא בכלי עץ אכסלגוס דלא חשיב כמסמס: **מקצעותיו לו.** שהיה מרובע: **שולחנו של אדם מכפר עליו.** דנותן ט] פרוסה לאורחים: **מנא הני מילי.** דעבדינן סניפין י]: **דפוסין.** שנערך ונילוש ונאפה בהן כדאמר בריש פירקין [צד.]: **קשותיו אלו סניפין.** מריבוייא דקרא. לישנא אחרינא שמקשה הלחם ומחזקו שלא ישבר ולא מפני השמועה (א): **מנקיות אלו הקנים.** שמנקין הלחם מעיפוש: **שמסככין בהן את הלחם.** שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחבירתה: **לא סידור הקנים כו' ואי ס"ד סידור קנים דאורייתא.** כדמפקת לעיל: **אמאי לא דחי שבת.** יא] דאף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא דמיחזי כבונה וסותר: **אפשר.** דלא דחי עלייהו שבת: **דטעמא מאי.** משוי להו לקנים משום עיפוש: **בכי האי שיעורא.** שמושמטן מערב שבת ערבית ולמחר בחצי היום מסלקו ומסדר אחרים בלא קנים ולמוצאי שבת מסדר הקנים בכי האי שיעורא דהוי חצי יום לזו וחצי יום לזו ו) לא מיעפשה: **כדתניא.** למוצאי שבת מסדר קנים ומגביה ראשה של חלה השניה ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע וכן על השנית בין לחם ללחם: **ארבעה חלות.** אמצעיות לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת הרי י"ב קנים והעליונה אין צריך אלא שני קנים לפי שאין משוי עליה שיכבידנה על שלמטה הימנה: **על טהרו של שלחן.** יב] ולא מיעפש: **בבינוניות.** של ששה טפחים. ולקמן [צח.] מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דאיכא דגדולה ואיכא דטפיא: **חוץ ממזבח הזהב.** שהיה אמה על אמה והקרן של מזבח העולה שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אבנים של אמה גובה ואמה על אמה עובי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן [ע"ב] מפרש אי דגובה אי לאורך ורוחב (ב): יג] **היסוד והסובב.** של מזבח העולה. וכולהו מפרש לקמן [שם]: **אמת בנין.** כגון חומת הבית ומזבח העולה: **אמת כלים.** ארון ושולחן ומזבח הזהב ז): (ג) יד] (אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח טו] דהוה בת חמש שחסירה טפח מאמה בינונית): **מדות המזבח.** מזבח העולה: **באמות אמה אמה וטופח.** באמות בינוניות יהא אמה אמה וטפח דאמותיו טז] והן בשל חמש דהויא לה של ששה אמה וטפח באלו:

וחיק

כלי אכסלגוס. שם מקום דבפרק דם חטאת (זבחים דף לד.) מייתי לה גבי עורות ח): **שאני** שולחן דרחמנא קרייה עץ. תימה דבסוף חומר בקודש (חגיגה דף כו:) תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהן מצופין ומפרש בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מצופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה נמי למזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודוקא היכא דלא שייר כלום ולאידך לישנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמטהרת להו מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמצופין מבטל בטיל ציפויין גבייהו ויש לך לטהר מטעם עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו אמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך לישנא סבר דאפילו לא קאי ט) אשולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפויו כציפוי השולחן אי נמי היינו טעמא דבטל ציפוי גבייהו כדמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות מדאיתקיש מזבחות זו לזו: **המזבח** עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין י): **שלחנו** מכפר עליו. דגדולה לגימא (סנהדרין דף קג:): כ) **לאורכו** של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי ל) למדוד הקנים לאורכן: **קשותיו** אלו סניפין. לר' יוסי קשה מה ידרוש כדפרישית לעיל (דף צו: ושם ד"ה לא): **לא** סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כבונה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודם התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור בעלמא ואשכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח בפ' בתרא דעירובין (דף קב. ושם): **תנן** התם ר' מאיר אומר כו'. משנה היא במסכת כלים פרק כל [כלי] בעלי בתים: **באמות** אמה אמה וטופח. פירוש מ) מדת המזבח יהיה באותן אמות שאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח:

וגבולה

עין משפט נר מצוה

כג א ב מיי' פ"ו מהל' כלים הלכה טו:
כד ג מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה יד:
כה ד מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוספין הלכה יא:
כו ה מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' טו:
כז ו מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הל' ו:

◆

מוסף רש"י

לבזבזין. שפה לשלחן סביב. **לא שנו.** הך דקתני ציפויו מבטלו. **אלא בכלי אכסלגוס.** בעלי אכסלגוס שאינו חשוב כ"כ (חגיגה כו:). **דרחמנא קרייה עץ.** אף כשהוא מצופה **שלחנו של אדם מכפר עליו.** בהכנסת אורחין (שם כו: כז.). **ר' מאיר אומר כל אמות שהיו במקדש וכו'.** כל האמות שבמשכן בין של כלים בין של בנין היו נמדדות בבינונית שהיא אמה בת ששה טפחים והיא קרויה בינונית מפני שיש בת חמשה קטנה הימנה, והיא אמת יסוד וסובב ואמת הקרנות ואמת ריבוע של מזבח הפנימי כדאמר במנחות מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וגו' ויש גדולה הימנה חצי אצבע כדתניא בפסחים (דף פו.) שתי אמות היו בשושן הבירה אחת יתירה על של משה חצי אצבע, שתי אמות ב' מקלות עשוין למדוד בהן האמות, שושן הבירה מקום הוא על חומת שער מזרחי של הר הבית ושושן הבירה מצוירת בו (סוכה ה:). **אמת בנין.** כגון אמות הקרשים והיריעות **אמת כלים.** כגון אמות הארון **והמזבחות והשלחן בינוניות.** באמה בת ו' בינונית לכל אדם ויש גדולה ממנה כדאמר בכילך צולין (פסחים פו.) שתי אמות היו בשושן הבירה אחת יתירה על של משה חצי אצבע ואחת יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע (עירובין ד:). **באמות אמה אמה וטופח.** באמות קטנות בת חמשה שיש באמה בת ו' בינונית אמה וטפח מאלו (שם ד.).

◆

רבינו גרשום

ריש לקיש מר' יוחנן האי חיפן בשיש בצפוי עומד במסמר בטל העץ או אפילו בצפוי שאינו עומד נמי בטל: בשחיפה הצפוי לבזבזי השלחן בטל העץ. וא"ל לא שנא צפוי כו' והכא נמי האי שלחן דמקדש אע"ג דצפוי אינו קבוע ליבטל עצו ולטמא משום צפוי: בכלי עץ ששמו אבטולגוס שאין דמיו יקרין כ"כ אבל כלי מסומס עץ יקר הרבה חשיב ולא בטיל אף עצי שטים נמי לא בטלי: מאי איכא למימר. א) ונימא ותיפוק לי משום צפוי שאני שלחן אע"ג דמצופה רחמנא קרייה עץ ולא בטיל עצו דכתיב המזבח עץ וכו': שלחנו מכפר. להכנסת אורחין: מפוצלין מראשיהן. בראש כל לחם ולחם כדי שיהו סומכין בהן את הלחם והקנים מונחין ראשיהן על גבי אותן הפצולין: וכ"ח קנים היו. לב' הסדרים: ומפרש בגמרא מ"ט י"ד [לסדר זה]. ארבע חלות צריכין שלשה שלשה קנים והעליונה ב' בלבד כו'. וכל קנה היה כחצי קנה מבוקע וחלול כדי שלא יהא לו כובד מפני שהוא של זהב. ונותן לארכו של שלחן על גבי הרצפה מפני שכל הכלים שהיו במקדש על גבי הארץ ארכן לארכו של בית: ב) נותנין לחם הפנים בכניסתו. בשעה שהוציאום מן התנור עד שיקטירו המוספין או עד שיביאו הבזיכין כדאמר מוספין בו' בזיכין בז' ואחר כך ד' כהנים נכנסין ב' נוטלין אותו הלחם מן השלחן של שיש מוליכין אותו לפנים וכו': וביציאתו. בשעת סלוקו נוטלין אותו ומניחין אותו על אותו של זהב עד שיקטירו את הבזיכין: ואי ס"ד דאורייתא כיון דנפקי מקראי אמאי אין דוחין את השבת: דקנים טעמא דלא מיעפש לחם בכי הא שיעורא בלילה וחצי יום שלא יהיו שם הקנים לא מיעפש לא את החדש ולא את הישן ואינו דוחה את השבת: ארבעה חלות. משניה קא חשיב מלבד התחתונה: העליונה. (הששית תחתיה) [שהששית מונחת עליה] אינה צריכה אלא ב' קנים לפי שאין עליה על החמישית אלא משוי חלה אחת: טהרו. על גבי השלחן עצמו על של זהב ולא מיעפשא: בבינונית. באמה בת ששה משום הכי קא קרי לה בינונית לפי שיש קטנה ממנה ויתירה ממנה: הקרן והסובב והיסוד. של מזבח החיצון: רבי יהודה אומר אמת הבנין. הקורות: של כלים. רבי יהודה מרבה כל הכלים באמה בת חמשה: אמה וטפח. אמה בת חמשה כלומר אמה שצריך להוסיף לה טפח קודם שתהא כאותה של בת ששה:

מסורת הש"ס

א) צ"ל ומקלעותיו, ב) ברכות נה. ע"ש חגיגה כז., ג) [שבת קנ: וש"נ], ד) לעיל צו. וש"נ, ה) כלים פי"ז מ"י ערכין ד: סוכה ה: ו:, ו) לזו הס"ד ואח"כ ד"ה לא כו' הס"ד ואח"כ ד"ה ומגביה. צ"ק, ז) הזהב הס"ד ואח"כ ד"ה מדות המזבח מזבח העולה הס"ד ואח"כ ד"ה באמות אמה אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח דהוה בת חמש שחסירה טפח מאמה בינונית דהוי של ששה אמה וטפח מאלו הס"ד וכצ"ל ועי' בעירובין ד"ד ד"ה, צ"ק, ח) [וע' תוס' חגיגה כו: ד"ה בכלי ועמ"ק], ט) אלא לשולחן. צ"ק, י) צ"ל קשה אפי' למ"ד בדף פ"ו, שלחן מקדש י"ב טפחים למעלה וגבהו אמה וחצי ובכי שלחן אמה בת ששה פש לה חצי אמה וק"ו למ"ד ט"ו טפחים י"ל היינו אליבא דמ"ד דף ע"ב ע"ב אליבא דרבנן מודים ולמ"ד ט"ו טפחים באמה בת ה' וקלא קשה אח"כ הל"ל גובה המערכה לדבם ומ"ש סניפין דקנט ע"כ. ועיין רש"ק, כ) ד"יין לקרון קודם ד"ה תנן התם. צ"ק, ל) להניח. צ"ק, מ) [כל פי' להדיא בתוס' דכלים ב"מ ספ"ו],

◆

תורה אור השלם

1. הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהַּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם אַמּוֹת וּמִקְצֹעוֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ: יחזקאל מא כב
2. וְעָשִׂיתָ קְּעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹּתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם: שמות כה כט
3. וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וָטֹפַח וְחֵיק הָאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גַּב הַמִּזְבֵּחַ: יחזקאל מג יג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קשותיו וכו' ולא מפני השמועה נ"ב אלא מגופיה דקרא: (ב) ד"ה חוץ וכו' ורוחב הס"ד ואח"כ מ"ה הסובב והיסוד של: (ג) ד"ה אמה וטופח נ"ל אחר ד"ה באמות אמה:

◆

שיטה מקובצת

א] לבזבזיו וכצ"ל לקמן: ב] שלחנו מכפר בהכנסת אורחים. הרגמ"ה: ג] דחי עליהו שבת: ד] בכי האי שיעורא בלילה וחצי יום שלא יהיו הקנים לא מיעפש. הרגמ"ה: ה] כיצד הוא עושה: ו] שלחן ובמוצאי: ז] טהרו גב השלחן שבמקדש היה של זהב ולא מעפש. הרגמ"ה: ח] לבזבזיו: ט] פרוסה לעני הס"ד: י] סניפין וקנים הס"ד: יא] שבת ואע"ג: יב] שלחן דקדיר: יג] והיסוד: יד] מתיבת אמה עד תיבת מדות בס"א הכל נמחק: טו] טפח דהיינו: טז] דאמותיו אמה וטפח:

א) אולי צ"ל וקשיא דתיפוק לי כו'. ב) מתיבת נותנין עד תיבת את הבזיכין שייך למתני' דלקמן (דף צ"ט ע"ב).